

I artiklen sættes der et historisk overblik på "personlighed". Derfra trækkes en række tråde til

Læs mere
www.munkholm.cc

Personlig og social intelligens

En beskrivelse af personligheden ud fra et historisk perspektiv. Personligheden ses ud fra neuropsykologiske aspekter med vægten lagt på det kognitive. Der sættes fokus på sammenhængen mellem indlæringsvanskeligheder, personlighed og psykisk sygdom.

Historisk udvikling

Personlighedens udvikling har fascineret mange op gennem tiden. Peter Lauridsen har i sin bog om personligheden psykologi lagt vægt på tre aspekter:

1. Hvad har jeg været ?
2. Hvad har jeg gjort ?
3. Hvad er jeg blevet ?

Erfaringer er vigtige for personlighedens udvikling. "Hvis jeg har udrettet noget betydningsfuldt bliver jeg samtidig forandret som person og min personlighed ændrer sig"

I 1900-tallet sker der en udvikling inden for personlighedspsykologien i følgende forskellige retninger:

- At finde strukturer og egenskaber i sammenhæng med reaktionsmønstre
- At finde drivkræfterne i tænkning, handling, motiver og holdninger
- At finde/beskrive forandringer, strukturer og reaktionsmønstre i individets liv.
- At finde/beskrive forskelle mellem personligheder

Kort skematisk oversigt over forskellige teoretiske retninger:

Typologien:	opstilling af forskellige personlighedstyper, som modsvares af et fast af reaktionsmønstre.
Faktorteorien:	ser på grundlæggende faktorer bag adfærdsmønstre, som ses i mange populære personlighedsafdækninger f.eks. i ugeblade
Psykodymaniske Teorier:	personligheden opstår i konfrontationen mellem drifter og omgivelser.
Behaviorisme:	personligheden ses som et resultat af forstærkning eller hæmning af reaktionsmønstre.
Interaktionistisk	
Personlighedspsykologi:	forsøger at integrere neuropsykologi, kognition og genetisk forskning, som indikerer at 70 % af vore personlighedstræk er genetisk bestemt.
Kognitiv	

Personlighedsteori: personlighedstyper defineret ud fra deres grad af automatiske funktionelle tanker / handlinger

Kognitiv stil er personens måde at opfatte sig selv og sin omverden på. Hovedtanken

er, at følelserne følger de tanker og forestillinger, vi gør os, og følger ikke automatisk påvirkninger udefra.

Intelligens og/eller kompetence

De to begreber bruges ofte synonymt. Psykolog og adjungerende professor på DPU Mogens Hansen bruger systematisk ordet intelligens, som han mener antyder noget bredere om intelligensen. Og han slår til lyd for, at psykologer anskuer eleven mere dynamisk, så man lettere kan forholde sig til potentialerne. Lidt håndfast kan man sige, at intelligens er noget iboende, som kan være høj eller lav. Intelligens stammer fra latin og betyder kundskab, indsigt eller forståelse. Der arbejdes med to former for intelligens: **en flydende**, som er evnen til at løse nye problemer og **en krystallinsk**, som er karakteriseret ved evnen til at udnytte den viden, man allerede har erhvervet sig.

Keld Fredens, læge og udviklingschef på Hjerneskadecentret Vejlebjerg brugte altid ordet kompetence, hvilket betyder dygtighed og evnen til at udføre en opgave og samtidig erhverve sig den nødvendige viden. Det ligger tæt op af mestringsbegrebet.

Hos Gardner er intelligensbegrebet i sin grundstruktur biologisk funderet og svarer til en flydende intelligensform. Men da han inddrager begreber som domæner/discipliner /områder peger han også på en krystalliseret form.

I PAS benyttes intelligensbegrebet som forklaringsmodel, og kompetencebegrebet bruges i de pædagogiske modeller.

Da intelligens kan forklares som en forudsætning for at erhverve sig kundskab, indsigt og forståelse.

Kompetencer benyttes ud fra det norske mestringsbegreb. Hvis en elev kan løse en PAS-opgave gælder det om at finde disse strategier og benytte dem som primære modeller til at løse opgaver af samme karakter.

PAS-opgaverne er udfærdiget således, at de viser elevernes intelligens gennem deres valg af strategier, som herefter bruges som pædagogiske modeller i den individuelle undervisningsplanlægning. Der laves en kompetenceprofil udfra, hvad eleven er kompetent til.

Gardners definition af personlig/social intelligens

Forskellen mellem Gardners fem funktionelle intelligenser – sproglige, visuelle, musikalske, motoriske og logisk/matematiske og den personlige/social intelligens er kulturens påvirkning. Gardner opfatter den personlige/social intelligens som meget sammenhængende i modsætning til de fem andre intelligenser, som hver især opfattes som selvstændige intelligenser.

Golemans følelsernes intelligens

I Golemans bog om "Følelsernes intelligens" gives ingen definition på, hvad personlig intelligens er. Goleman er på linie med Gardner, når han definerer intelligens som evnen til at løse problemer, møde udfordringer eller skabe produkter, som er værdsatte i mere end en kultur.

Goleman ser følelsernes intelligens som et delaspekt ved den personlige intelligens, og han opererer med en dobbeltintelligens: den personlige og den sociale.

Der er flere færdigheder, som skal afklares i Golemans opfattelse af den personlige og sociale kompetence:

- Selvindsigt en realistisk opfattelse af vores formåen og vores selvtillid
- Selvregulering er handledelen til vore følelser
- Motivation er evnen til at tage initiativer og bruge indrestyring frem mod målet.
- Empati er evnen til at fornemme, hvad andre føler
- Sociale færdigheder er følelser i sammenhæng med sociale situationer, at kunne deltage, lede og forhandle.

Har en person let til vrede, depression og angst, er det områderne selvindsigt og empati, som skal undersøges nærmere.

Er der vanskeligheder med det sociale samvær skal der ses på selvregulering.

Er personen udadrettet og kontaktsøgende eller indadvendt og kontaktundgående, drejer det sig om motivation og sociale færdigheder i relation til personens omgivelser.

Neuropsykologiske betragtninger

I begrundelsen for de mange intelligenser tager Gardner udgangspunkt i menneskets biologiske baggrund. For selv om mennesket er meget fleksibelt, er det også bundet af sin genetik. I identiteten - altså den personlige/sociale kerne- foregår mange tækningsprocesser ud fra en række fastlagte strategier, som neuro- og kognitions-psykologien forsøger at afdække og kvalificere.

Neuropsykologisk er der sammenhæng mellem det personlige/sociale lokaliseret til at omfatte hjernens frontale dele, samt strukturer vedrørende menneskelige følelser i det limbiske system (amygdala) og højre hjernehalvdel.

De neuropsykologiske funktioner der varetager menneskets højeste niveauer kaldes for de eksekutive funktioner. De omfatter selvindsigt, selvregulering, planlægning og overblikket på hjernens tænkning og funktioner.

De frontale dele har den overordnede styring på andre hjerneområder, hvilket vil sige, at personen kan have en række enkeltelementer i den rette sammenhæng, f.eks. når man skal bage en kage kræves det, at man kan tage delelementer frem: mel, sukker, æg osv. men rækkefølgen, de indgår i, er ikke ligegyldig. Det er bagetiden heller ikke. Ved frontale skader ses problemer med at foretage hensigtsmæssige valg. Personen kan fanges ind af umiddelbare følelser, der kan mangle initiativ eller være for aktiv, ideer skal pludselig realiseres osv. At gennemleve en dag med den manglende styring eller stabilitet i personligheden medfører store sociale problemer.

Briefskemaet giver en god oversigt, når den personlig/sociale intelligens skal vurderes:.

Indsætte Brief-skemaet

Empati er et centralt begreb i den personlige/sociale intelligens og er samtidig en god måde at anskue de eksekutive funktioner på.

Empati

Udviklingen af empatisk adfærd kan beskrives i fem punkter;

1. Generøsitet, som er glæden ved at dele noget med andre. Det handler også om at kunne modtage.
2. Hjælpsomhed er at være med i handling og/eller i ord. At ville og kunne hjælpe andre.
3. Betænksomhed er at være i stand til at se og tolke signaler fra andre.
4. Samarbejdsevne er at kunne lytte til andre og fremføre egne synspunkter. Tolerance over for forskellighed hører med.
5. At tilgive er at kunne gøre det godt igen og tage ansvar for sine handlinger.

I alle disse 5 områder kan beskrives i en udviklingsrækkefølge- en taksonomi- som går fra at se, at tolke, at handle og at vurdere.

At se: et barn har brug for at kunne genkende og skelne forskellige følelser og deres udtryk både hos sig selv og andre.

At tolke: barnet har brug for støtte til at handle socialt og tænke fremad for at kunne forudsige handlinger.

At handle: ved f.eks. at vise medfølelse

At vurdere: i dialog med voksne lærer barnet at analysere og danne synteser ud fra sine egne handlinger og vurderinger.

Der er en bemærkelsesværdig lighed i denne opstilling med Blooms taksonomi for indlæring og erfaringsdannelse.